



Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Slachtofferbeleid

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Contactpersoon

nota

Kabinetsreactie WODC-onderzoek "De stilte achteraf – De langetermijneffecten van de schoolgijzeling in Bovensmilde (1977)"

Datum
8 september 2025

Ons kenmerk
6721269

1. Aanleiding

Om de behoeften van getroffen personen van schoolgijzeling in Bovensmilde (1977) en de aangewezen vervolgstappen in kaart te brengen, heeft ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum, in opdracht van Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC), onderzoek gedaan naar de langetermijneffecten voor de getroffen personen. Dit in opdracht van de toenmalig minister van Rechtsbescherming die n.a.v. Kamervragen van lid Ellian (VVD) in 2022 heeft besloten te willen bezien wat hij voor deze getroffen personen kan betekenen.

2. Geadviseerd besluit

Uw akkoord met toezending van de bijgaande kabinetsreactie, waarin wordt weergegeven hoe u omgaat met de vijf aanbevelingen die ARQ doet.

3. Kernpunten

- Het is een indrukwekkend rapport waarin duidelijk naar voren komt hoe (de nasleep van) de gijzeling niet alleen de gegijzelden, maar ook hun gezinnen van herkomst, huidige partners, andere dierbaren en de Molukse en Nederlandse gemeenschappen in Bovensmilde heeft geraakt – en nog altijd raakt.
- De overheid heeft destijds op verschillende manieren gehandeld om de getroffen personen te ondersteunen; er kwam een crisisdienst, opvang voor familie, en inzet van politie, militairen, medici en hulpverleners. Onder leiding van de Centrale Beleids- en Ondersteuningsgroep Nazorg ex-gegijzelden (CBOG) startten nazorgprogramma's voor kinderen en ouders, met samenwerking tussen huisartsen, maatschappelijk werkers en psychiaters. De school ontving professionele begeleiding en organiseerde activiteiten en uitjes. Ouders kregen professionele ondersteuning. Voor kinderen was vanuit de overheid extra beveiliging in de nasleep geregeld om ze te beschermen. Ook kende de overheid de leerlingen een eenmalige financiële tegemoetkoming van fl. 1000,00 toe uit solidariteit en medeleven.
- Naar nu is gebleken, heeft deze ondersteuning destijds niet iedereen bereikt, dan wel is deze niet voor iedereen voldoende geweest.
- De onderzoekers doen de volgende aanbevelingen:
 - richt een steunpunt in voor getroffen personen;
 - ontwikkel een handreiking voor hulpverleners en getroffen personen;

- richt een informatie en herinneringspunt in;
- verken wat overheden kunnen betekenen voor getroffenen; en
- verken draagvlak voor herstelgerichte ontmoetingen tussen gemeenschappen.

**Directoraat-Generaal
Politie en
Veiligheidsregio's**
Slachtofferbeleid

Datum
8 september 2025

Ons kenmerk
6721269

Strekking beleidsreactie

- Het is vreselijk wat de getroffenen destijds is overkomen.
- In het licht van wat er destijds voor getroffenen is gedaan, en het ontbreken van causaliteit tussen het handelen van de overheid en de psychische problemen van de getroffenen, ziet u echter geen aanleiding voor excuses of aansprakelijkheid.
- Daarom komt er geen financiële regeling.
- Wel erkent u dat er bij (een deel van de) getroffenen sprake is van leed en trauma die het gevolg zijn van de gijzeling.
- Daarom wilt u samen met de getroffenen kijken op welke wijze uitvoering gegeven kan worden aan de aanbevelingen 1 tot en met 3 en 5 van de onderzoekers.
- Het is ten aanzien van het steunpunt en de handreiking voorstelbaar dat getroffenen van andere Molukse incidenten¹ wanneer zij zich melden ook hier gebruik van kunnen maken.
- Om te voorkomen dat getroffenen met ernstige psychische klachten in de tussenliggende periode nergens terecht kunnen gaat u met ARQ in gesprek om te kijken of het huidige contactpunt bij ARQ langer open. Zij kunnen, ook voordat het steunpunt is gerealiseerd, mensen die dat nodig hebben toeleiden naar passende zorg.

4. Toelichting

4.1 Politieke context

- In 1977 werden de leerlingen en leraren van de lagere school in het dorp Bovensmilde gegijzeld door vier Molukse jongeren. Zij eisten (o.m.) de vrijlating van Molukse gevangenen door de Nederlandse overheid. Na vier dagen werden de kinderen en één leraar vrijgelaten, na twintig dagen werd de gijzeling door de beëindigd en werden ook de overige leraren bevrijd.
- In 2022 was het Lid Ellian (VVD) aanwezig bij de 45-jarige herdenking van de gijzeling en heeft hij, door het stellen van Kamervragen, aandacht gevraagd voor deze groep.² De toenmalige minister voor Rechtsbescherming heeft besloten te bezien wat hij voor deze getroffenen kan betekenen en een project opgestart ("Erkenning en ondersteuning getroffenen schoolgijzeling Bovensmilde") om op een zorgvuldige manier en zoveel als mogelijk in samenspraak met de getroffenen invulling te geven aan dit proces.³

¹ De gijzeling van de lagere school door Molukse jongeren was er een uit een langere reeks van Molukse incidenten (Wassenaar 1970, Wijster 1975, Amsterdam 1975, treinkaping bij De Punt 1977, Assen 1978). Vanwege het unieke karakter van deze gijzeling en omdat vanuit deze specifieke groep aandacht is gevraagd, is dit project gericht op de getroffenen van de schoolgijzeling.

² Zie de door hem gestelde Kamervragen, Tweede Kamer, vergaderjaar 2021-2022, Aanhangsel (nr. 3373)

³ Hiertoe is een samenwerkingsverband opgezet tussen het Ministerie van JenV, de gemeente Midden-Drenthe en de Expertise-unit Sociale Stabiliteit van het Ministerie van SZW.

- Lid Ellian heeft dit onderwerp op de politieke agenda gezet en gehouden, is een vertrouwenspersoon van een van de getroffenen en is tussentijds twee keer bijgepraat over de voortgang door de directeur Sanctie- en Slachtofferbeleid en de projectleider. Vanuit die achtergrond is hij – ondanks inhoudelijke bezwaren van het WODC – ook uitgenodigd voor de besloten inontvangstname van het onderzoeksrapport op 22 september 2025.
- Vanuit andere politieke partijen is hier vooralsnog geen aandacht voor gevraagd.

**Directoraat-Generaal
Politie en
Veiligheidsregio's**
Slachtofferbeleid

Datum
8 september 2025

Ons kenmerk
6721269

4.2 Financiële overwegingen

De budgettaire gevolgen van de aanbevelingen worden, net zoals de kosten voor het onderzoek van ARQ -opgevangen binnen het beleidsbudget van de afdeling Slachtofferbeleid (begrotingsartikel 34.4).

4.3 Juridische overwegingen

- De beleidsreactie ziet op het erkennen van leed en trauma (bij een deel) van de getroffenen.
- Deze beleidsreactie behelst geen erkenning van onrechtmatig overheidshandelen, en er wordt ook niet gekozen voor uitkering van een onverplichte tegemoetkoming. Wel wordt ingezet op het bieden van hulp en erkenning via voornoemde aanbevelingen.
- Getroffenen worden daarnaast geïnformeerd over, en zo nodig geholpen bij het aanvragen van bestaande fondsen en regelingen.

4.4 Krachtenveld

Partijen en organisaties die op dit onderwerp betrokken zijn, zijn naast het ministerie van Justitie en Veiligheid (afdeling Slachtofferbeleid) onder meer: de gemeente Midden-Drenthe, het ministerie van SZW (de Expertise-unit Sociale Stabiliteit), het ministerie van Binnenlandse Zaken (programma Erkenning en Herstel), het UWV, het Schadefonds Geweldsmisdrijven, Slachtofferhulp Nederland.

Daarnaast is van de voortgang van het project op de hoogte gehouden het ministerie van VWS (team Oorlogsgetroffenen en Herinnering WOII), vanwege mogelijke doorwerking van dit project in de Molukse gemeenschap.

4.5 Aanpak

Er worden lokaal gespreksrondes georganiseerd om met getroffenen die dat willen, te kijken hoe de opvolging van de aanbevelingen 1 t/m 3 kan worden ingericht en/of welke vorm hiervoor het beste past. Daarnaast wordt in lokale gespreksrondes met inwoners van Bovensmilde die dat willen, gekeken naar welke herstelgerichte initiatieven tussen de Molukse en Nederlandse gemeenschappen in Bovensmilde er zijn en waar verder nog behoefte aan is.

4.6 Communicatie

Er wordt, door communicatiedeskundigen van het project, het ministerie van JenV en de gemeente gezamenlijk ingezet op een heldere en toegankelijke communicatiestrategie om betrokkenen zo goed als mogelijk mee te nemen op inhoud en proces. Daarvoor is onder meer gebruik gemaakt van advertenties in een lokale krant, sociale media, een nieuwsbrief via de onderzoekers, en de websites van de gemeente, onderzoekers en rijksoverheid.

Voor de presentatie van de onderzoeksresultaten, zal ook een (gezamenlijk opgesteld, dan wel afgestemd) persbericht, worden gepubliceerd, met het onderzoeksrapport en een publiekssamenvatting.

**Directoraat-Generaal
Politie en
Veiligheidsregio's**
Slachtofferbeleid

Datum
8 september 2025

Ons kenmerk
6721269

4.7 Ontwikkelingen hiervoor

- 6 juni 2023: Voortgangsbrief slachtofferbeleid: toezegging MRb te willen bezien wat hij voor de getroffen en kan betekenen
- Medio 2023: Samenwerkingsverband Erkenning en ondersteuning getroffen en Bovensmilde, bestaande uit JenV, Expertise-unit Sociale Stabiliteit (ESS) van SZW, en de gemeente Midden-Drenthe
- 15 april 2024: Voortgangsbrief slachtofferbeleid: WODC gevraagd onderzoek te laten doen naar de langetermijngevolgen van de gijzeling voor getroffen en de behoeften aan erkenning en ondersteuning.
- 4 juni 2025: SRb door projectgroep bijgepraat over voortgang en inhoud project en kennismaking met burgemeester Midden-Drenthe.
- 8 september 2025: aanbieding onderzoek door WODC aan JenV.
- 22 september inontvangstname onderzoeksrapport ARQ en beleidsreactie naar de Tweede Kamer.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

5.1 Toelichting

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.